

3.8 Analýza textu legislativy

D. Hána, M. Kafková, L. Pavelková

Klíčové pojmy: legislativa, analýza textu, vyhláška, politické rozhodování

Vzdělávací cíl: Žáci na příkladu konkrétní vyhlášky uvažují o tom, jakým adresátům je určena a co jim sděluje, jaký je její účel. Přemýšlejí o tom, jak je text vyhlášky strukturován. Uvažují o tom, jak se obsah vyhlášky dotýká různých skupin obyvatel Prahy.

Potřebný čas: 1–2 vyučovací hodiny (větší časová dotace umožňuje text hlouběji prozkoumat a umožnit žákům déle debatovat ve dvojicích/skupinách či celé třídě)

Podkladový materiál: text vyhlášky volně dostupný z webu: http://www.praha.eu/public/77/46/d/2566257_1033372_vyhlaska_c.1_2016.pdf

Struktura a organizace hodiny:

Lekce nemá přímou návaznost na zpracované mapové listy, ale využitým textem (vyhláškou) otevírá uvažování žáků o tom, že se politické kroky (schválení vyhlášky) dotýkají života občanů. Vzhledem k tomu, že text vyhlášky je specifický a nepatří mezi texty snadné k přečtení, nabízí se ho více prozkoumávat. I přesto ale není cílem lekce pouze odhalovat a dále pracovat s konkrétními informacemi z vyhlášky, ale nabídnout žákům takovou práci s textem, která je přenositelná na další, pomáhá jim si s tímto typem textu poradit. Je pak na učiteli, jakou konkrétní vyhlášku zvolí – s ohledem na místo školy, zájmy žáků, své vlastní zájmy apod.

Učitel položí před žáky název vyhlášky rozstříhaný na pět částí.

▶ Ve dvojici/skupině žáci text složí tak, aby jim dával smysl. Poté učitel přečte/promítne název vyhlášky a žáci si sami porovnávají své návrhy. Učitel může vyzvat žáky, zda se chtějí s ostatními podělit o to, jak se jim text skládal, co se jim podařilo, co ne a proč.

▶ Tato aktivita má sloužit k podrobnému prozkoumání vět vyhlášky, které jsou „těžkopádně“ k porozumění. Nevadí, pokud žáci text nesloží zcela správně, zásadní však je, aby se nad posloupností vět zamýšleli a odhadovali jejich pořadí podle toho, co sdělují a jak jsou vystavěny.

Poté mají žáci ve stejné dvojici/ skupině přemýšlet nad tím, jaké body bude pravděpodobně vyhláška obsahovat. Každý bod by žáci měli mít podložený nějakou úvahou.

▶ Učitel by mohl tento postup žákům na jednom příkladu modelovat. Pokud by učitel nechtěl hovořit o této vyhlášce, může si zvolit jinou a modelovat analogický postup. Tím se vyloučí možnost, že někteří žáci budou mít pocit, že zrovna jejich příklad už učitel řekl. Při modelování je důležité zviditelnovat myšlenkové pochody a hovořit za sebe tak, aby žáci měli možnost sledovat postup přemýšlení, který je jim jinak skryt. Např. „Ve vyhlášce bude asi určeno, kdy se mohou vystoupení konat. Myslím si to proto, že možná bude navrženo, aby jisté druhy produkcí končily ještě před nočním klidem, aby nerušily místní obyvatele.“

Následuje sdílení v celé třídě. Učitel zapisuje návrhy na tabuli.

▶ Záleží na tom, jak se situace ve třídě vyvine, ale pokud bude od žáků dostatek nápadů, nabízí se nalezené návrhy zobecňovat. Tento postup by také šlo využít i v opačné situaci, tedy když toho žáky tolik nenapadá. Učitel může pojmenovávat to, co již

žáci označili, které se již nabízejí a ptát se žáků, zda by je napadla třeba další kategorie, ke které zatím nemají žádný příklad. Můžeme předpokládat, že žáci přijdou například na: místa, časy, co všechno je veřejná produkce, formální náležitosti vyhlášky, podpisy – autory, datum vyhlášení, povinnosti provozovatelů, odkazy na jiné paragrafy.

Učitel žákům nyní rozdává celý text vyhlášky a ponechá jim čas na samostatné přečtení.

- ▶ Mají za úkol sledovat:
 - a) Co skutečně vyhláška obsahuje a porovnávat nalezené s tím, co bylo navrženo (a ideálně je zapsáno na tabuli).
 - b) Označit slova, sousloví nebo celé věty, které jim nejsou zcela jasné, potřebovali by další informace nebo je nad nimi napadá nějaká otázka.
- ▶ Může pomoci žáky vybídnout k tomu, aby si v textu podle svého uvážení podtrhávali, psali na okraj, barevně značili a bylo tak jednodušší se v textu vyznat. Žáci se tím učí pracovat s textem a hledat způsoby vyznačení, které jim samotným pomáhají.
- ▶ Je na učiteli, zda se v tuto chvíli rozhodne pro samostatnou práci žáků nebo práci ve skupině.

Následuje sdílení v celé třídě a učitel se ptá nejprve na otázku a). Žáci společně s učitelem prověřují zápisy na tabuli – doplňují, upravují. Poté se věnují otázce b).

- ▶ V této fázi hodiny se těžko odhaduje, jaké všechny postřehy od žáků zazní. Může jít například o neznalost paragrafů, na něž se ve vyhlášce odkazuje; kde je v Praze památková rezervace. Je pravděpodobné, že se objeví otázky typu: Proč narušuje estetický vzhled města vystoupení v převlecích? Další debata by zrovna v tomto případě mohla poskytnout příležitost k uvažování nad vlivy pro různé skupiny obyvatel – jinou zkušenost budou mít lidé z centra města, jinou lidé na sídlišti, v přízemí a v posledním patře, rodiny s dětmi nebo mladí lidé atd.

Pokud vznikne již během předchozí části hodnotná debata, je buď možné v ní pokračovat, protože se jedná o přirozeně vzniklou situaci, kdy se žáci věnují tomu, co je zaujalo a hodina tak může sledovat více směrů.

V případě, že má učitel pocit, že debata spíše „sklouzává po povrchu“, tak zkusí pozornost žáků cíleně zaměřit na prozkoumávání toho, na jaké různé skupiny obyvatel může mít vyhláška vliv.

- ▶ Učitel vybere jedno či více tvrzení (například vyhláškou vymezená místa se zákazem pouliční umělecké veřejné produkce). Položí žákům otázku: a) Proč vyhláška vymezuje zrovna tato místa? b) Zkuste uvažovat, jakých různých skupin obyvatel a jakým způsobem se text vyhlášky může týkat.
- ▶ Žáci mohou pracovat ve skupinách a společně odpovídají na obě otázky.

Pro práci ve skupině může učitel využít metodu kritického myšlení **kolem dokola**, která podporuje zapojování každého člena skupiny.

- ▶ Postup spočívá v tom, že žáci mají na papíru zapsanou otázku (v našem případě by šlo o dva papíry – viz otázka a) a b) – a k dispozici mají buď jednu tužku nebo tolik fixek různých barev, kolik je členů skupiny. Jeden člen skupiny svou fixou napíše svůj názor a pošle dál. Ten připiše svou fixou svůj nápad.

Následuje sdílení v celé třídě.

► Nebo se učitel může rozhodnout pro postupnou prezentaci závěrů každé skupiny. V tomto případě je důležité sdělit žákům tento požadavek hned na začátku a vybídnout je, aby se i předem dohodli, kdo bude za jejich skupinu prezentovat.